

КОЛІЗІЯ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ІЗ КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ ОХОРОНИ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Конституція України як закон прямої дії, може застосовуватись в разі коли норми Кримінального кодексу України 2001 р. (далі – КК України) суперечать положенням і нормам Конституції України, а саме в разі наявності колізії між нормами КК України і Конституції України.

Колізія (лат. *collisio*) – це є зіткнення протилежних сил, устремлінь чи інтересів. В праві розуміється, як таке співвідношення між двома чи більше юридичними положеннями, коли вони спрямовані на регламентацію одного і того ж питання, але по-різному його вирішують. Тут діє правило: застосування одного з них виключає застосування іншого, з кількох правоположень, які перебувають у колізії, слід визначити лише одне, яке є чинним [1, 385].

Вирішення колізії між нормами Конституції України та нормами КК України, полягає у наданні пріоритету конституційних положень над галузевими через те, що Конституція України має найвищу юридичну силу, та призводить до обмеження в цьому разі дій тієї чи іншої статті КК України, що суперечать положенням Конституції України.

Проведений аналіз показує, що існують достатньо випадків коли не тільки в разі, коли КК України формально передбачає відповідальність за певні діяння, а з норм Конституції України слідує їх правомірність [1, 395-400], але й випадки, коли положення КК України абсолютно передбачають інші протилежні положення ніж Конституція України.

Дані колізійні норми, що існують, створюють певні труднощі у застосуванні норм КК України, тому що в більшості цих норм відбувається

колізія із конституційними нормами, що встановлюють і забезпечують права громадян.

А через наявність конституційного положення: норми Конституції України є нормами прямої дії та звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (ч. 3 ст. 8 Конституції України), суди повинні захищати права і свободи громадян, також й безпосередньо на підставі Конституції України шляхом її прямого застосування.

Тому в разі коли норми КК України суперечать, або знаходяться в колізії із нормами Конституції України суди повинні застосовувати положення Конституції України.

Прикладом є ситуація, що виникає із ст.ст. 115-119, 129 КК України в частині охорони права особи на життя і ст.ст. 109-114 КК України в частині охорони національної безпеки, та ч. 1 ст. 3 і ст. 27 Конституції України, яка визначає, що життя людини є найвищою соціальною цінністю. Так, при зіткненні двох інтересів – життя людини і забезпечення національної безпеки, з точки зору положень ч. 2 ст. 39 КК України, яка проголошує, що перевищенням меж крайньої необхідності є, якщо така шкода є більш значною, ніж відвернена шкода. Вирішення питання про те, які інтереси є більш цінними у КК визначається через розташування розділів Особливої частини КК в залежності від важливості об'єктів кримінально-правової охорони. Отже, при вирішенні питання про перевищення меж крайньої необхідності, право на життя особи буде менш цінним правоохоронюваним об'єктом. Тому в даному разі, положення КК України у вигляді знаходження ст.ст. 109-114 перед статтями 115-119, 129 КК України є такими, що суперечать Конституції України та порушують право особи на недоторканність життя.

Іншим прикладом є колізія ст. 383 КК України «Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину» і ч. 3 ст. 62 Конституції України, що проголошує, що обвинувачення також не може ґрунтуватися й на

припущеннях. Отже, положення КК України суперечить конституційним положенням в частині, того, що КК України передбачає відповідальність особи в разі здійснення повідомлення із припущенням про вчинення злочину або через незнання такою особою особливостей кваліфікації злочинів.

Наступною колізією є ст. 328 КК України «Розголошення державної таємниці» і ч. 2 ст. 34 Конституції України, про те, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. Отже, КК України передбачає випадки відповідальності в разі, коли особа здійснить розголошення тієї інформації, що не повинна відноситись до державної таємниці, проте всупереч ст. 8 Закону України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. була віднесена.

Ще однією з колізій є суперечність ст. 109 КК України «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» і ч. 3 ст. 5 Конституції України, про те, що право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. А тому вбачається, що Конституція України дозволяє реалізацію права народові визначати і змінювати конституційний лад в Україні будь-яким шляхом, наприклад, в разі її узурпації державою, її органами або посадовими особами.

Таким чином, вважаємо, що КК України повинен бути приведений у відповідність до Конституції України шляхом внесення змін до нього. Так, злочини проти життя (ст. 115-119, 129 КК України) повинні знаходитись перед злочинами проти основ національної безпеки. Із ст. 383 КК України потребує вилучення дій у вигляді завідомо неправдивого повідомлення суду, прокурору, слідчому або органу досудового розслідування про вчинення злочину, а також вилучення ст. 109 КК України. А, в ст. 328 КК України передбачити відповідальність в разі вчинення діяння у вигляді незаконного розголошення державної таємниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 704 с. С. 385.